

Toekenning voor 's lands rekening van overtocht naar Java.

(Missive; Voordragt aan den Koning.)

in den bergrand eene veilige geschutstelling kunnen worden verkregen tot het bestrijken van de berghelling naar de zijde van Ubbergen en Beek.

Op de hier voorgestelde wijze zal de stelling van Nijmegen met betrekkelijk geringe middelen eene hoogst belangrijke verbetering kunnen ondergaan.

Wat toch de kosten betreft, zij opgemerkt dat de adressant, gewagende van eene som van f 290 000, noodig tot verbetering van den bestaanden ouden wal, blijkbaar minder goed is ingelicht. Die som zou worden vereischt indien de vesting wierd uitgelegd, overeenkomstig de wenschen van het gemeentebestuur, dat aangenomen heeft alsdan, tegen afstand van vrijkomende vestinggronden, voor f 260 000 in die kosten bij te dragen, zoodat de verbetering van den hoofdwal alsdan aan het Rijk op niet meer dan f 30 000 zou komen te staan, zijnde juist het bedrag waarop het herstellen van den omgevallen bekleedingsmuur is geschat.

Ofschoon het maken van eene geheel nieuwe enceinte, zoo als de heer STIELTJES aanvoert, werkelijk op f 1 000 000 is begroot, zal het wel niet verzekerd behoeven te worden, dat men het voornemen om op die wijze in de bevestiging van Nijmegen te voorzien, zoo het heeft bestaan, geheel heeft laten varen.

Ook de kosten van de nieuw aan te leggen werken zullen geenszins zoo groot zijn als uit het adres zou mogen worden afgeleid en, zoo als ik reeds vroeger de eer had mede te deelen, geenszins buiten verhouding tot de belangrijke voordeelen daarmede te verkrijgen.

Overigens zou het een punt van vergelijking kunnen uitmaken in hoever de kosten, noodig tot verbetering der stelling van Nijmegen in den geest als hier is vermeld, al dan niet de gelden zouden overtreffen, vereischt om de werken op den noordelijken oever in te rigten zoo als door den adressant wordt voorgesteld. Dat de gelden in het eerste geval nuttiger zullen besteed zijn dan in het laatstbedoelde, zal na het vorenstaande voldoende zijn gebleken.

Hiermede vertrouw ik, ook zonder bij de conclusien van den adressant opzettelijk stil te staan, overeenkomstig het verzoek van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, bedoeld bij voormelde Uwe missive, alle verlangde inlichtingen ter zake betrekkelijk te hebben medegedeeld.

De Minister van Oorlog,

J. J. VAN MULKEN.

[58. 1.]

TOEKENNING voor 's lands rekening van overtocht naar Java.

MISSIVE van den Minister van Kolonien.

Aan den Heer Voorzitter
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, den 16den October 1868.

Op magtiging des Konings, en overeenkomstig het voornemen aan de Kamer medegedeeld in hare zitting van 2 dezer, heb ik de eer hierbij over te leggen afschriften van de voordragt des Ministers van Kolonien aan den Koning dd. 10 Maart 1868, Kabinet lit. X², en van het Koninklijk besluit van 12 Maart 1868, n°. 75, houdende toekenning van overtocht voor 's lands rekening naar Java met de overlandpost aan den heer Cd. BUSKEN HUET en zijn gezin. (De dien ten gevolge betaalbaar gestelde som bedraagt f 2967,50.)

De overlegging heeft eerst heden plaats, vermits het mij nuttig scheen gelijktijdig te voldoen aan den wensch, in dezelfde zitting geuit, dat het gebeurde wierd toegelicht met eene opgave loopende over de laatste acht jaren, waaruit blijkende »of zoo iets reeds vroeger gebruikelijk was ten opzichte van particulieren en personen die niet direct als ambtenaren werden beschouwd», b. v. »burger-geneesheeren, notarissen, advocaten, procureurs», »dan wel eene vinding was van den laatst afgetreden Minister» Die wensch zou dus bevredigd zijn ook indien daarop niet door de Kamer ware aangedrongen, zoo als geschiedde bij hare missive van 7 dezer.

Dat de verlangde opgaaf een vrij langdurig onderzoek vereischte, behoeft nauwelijks gezegd. Er was trouwens bijzondere aanleiding om daaraan groote zorg te besteden. Alle met de behandeling van personele zaken belaste ambtenaren werden in de nasporing betrokken.

Ziehier het resultaat.

Gedurende het vermelde tijdvak zijn slechts twee gevallen ontmoet, waarin door het bestuur hier te lande uit de koloniale geldmiddelen hulp werd verleend aan personen die naar Nederlandsch Indie wilden vertrekken, en op overtocht voor 's lands rekening volgens de bestaande bepalingen geen aanspraak hadden. Het eene gold een Chineschen geneesheer, wien men in Junij 1861 overtocht op 's lands kosten toekende, opdat hij de reis zoude doen met dezelfde gelegenheid als twee hier te lande opgeleide tolken voor de Chinesche taal, die daardoor zich dagelijks met dezen geletterden en beschaafden Chinees in diens taal zouden kunnen onderhouden. Het andere betrof de in Indie geboren, in behoeftige omstandigheden verkeerende, gescheiden echtgenoot van een Indisch ambtenaar, en viel voor in Mei 1868.

Bij dit bericht neemt men aan, dat onder de bedoelde categorie van personen niet begrepen kunnen worden achtergelaten inboorlingen van den Indischen Archipel, die bij politimaatregel geholpen werden om derwaarts terug te keeren. (1)

En wat het Indische Bestuur aangaat, — uit de bij het Departement van Kolonien voorhanden registers is niet gebleken, dat gedurende het voormelde tijdvak aan eenig persoon der bedoelde categorie in Indie overtocht of tegemoetkoming daarvoor bij vertrek naar Nederland werd verleend buiten den kring der bestaande bepalingen, uitgezonderd in zeer enkele gevallen, bij politimaatregel, aan hulpeloos achtergelaten zeevarenden, afkomstig van particuliere schepen, zoo mede in November 1864 aan den bij besluit van 3 September 1864 uit Nederlandsch Indie verwijderden »handelaar in drukwerken» J. J. NOSSE (vroeger procureur).

De Minister van Kolonien,

DE WAAL.

[58. 2.]

AFSCGRIFE.

KABINET.

Lit. X².

VOORDRAGT aan den Koning.

's GRAVENHAGE, den 10den Maart 1868,

Aan den Koning.

Reeds sedert geruimen tijd heeft de journalistiek in Nederlandsch Indie de aandacht der Regering getrokken.

Niet zonder bezorgtheid kan worden opgemerkt hoe de dagbladders daar te lande, ongeacht de voorzorgsmaatregelen, opgenomen in het bij Uwer Majesteits besluit van 8 April 1856, n°. 54, vastgesteld reglement op de drukwerken in Indie, eene meer en meer schadelijke strekking heeft, ook door den toeneemend heftigen toon dien zij aanslaat.

Ten gevolge van eene voorloopige gedachtenwisseling met het Indisch Bestuur, is door den Gouverneur-Generaal onlangs een lijvige bundel bescheiden aangaande dit belangrijk onderwerp aan mij gezonden, waarin wel is waar, nevens het zijne, de adviezen van vele autoriteiten in Indie zijn bekend gesteld, maar waardoor toch niet zijn geleverd de bouwstoffen tot oplossing der vraag, welke de quaestie als het ware beheerscht: in hoever namelijk in Indie vrijheid op het stuk der pers, en in het bijzonder der dagbladders, kan worden verleend zonder dat het daár zoo noodzakelijke prestige van het Nederlandsche gezag worde in gevaar gebracht, of de Oostersche volken in hunne zeden en gewoonten worden gekrenkt.

Er bestaat, door het vertrek eerlang van den heer Cd. BUSKEN HUET naar Java, thans de gelegenheid om aan het Indisch Bestuur de voorlichting te verzekeren van een door-kundig man die met de journalistiek in het algemeen, en met die van Nederland in het bijzonder, vertrouwd is, wiens overtuiging geheel die van mij uitdrukt, dat de pers in Indie noodzakelijk op beter

(1) Volledigheidshalve wordt genoteerd dat in 1861 nog vrij transport is verleend aan twee zendelingzusters, aanstaande echtgenooten van zendelingwerklieden, die vrijen overtocht hadden genoten krachtens eene algemeene Koninklijke magtiging van 1857. Deze magtiging was in 1859 in diër voege gewijzigd, dat aan zendingen vrije passage slechts bij uitzondering mogt worden toegekend.

Toekening voor 's lands rekening van overtocht naar Java.
(Koninklijk Besluit; Verslag der Commissie tot onderzoek.)

terrein moet geleid worden, en die zich heeft bereid verklaard om, tegen genot van vrijen overtocht naar Java voor zich en zijn gezin, met den zoogenaamden overlandweg, de taak op zich te nemen om, na zich ook in Indie met de journalistiek van nabij te hebben bekend gemaakt, het Indisch Bestuur te dienen van consideratiën en advies omtrent de vraag: welke maatregelen dáár te lande van Bestuurswege worden vereischt tot breideling van de uitspattingen der drukpers, zonder de vrijheid om zijne gedachten en gevoelens te uiten en openlijk mede te deelen meer te belemmeren dan tot verzekering der openbare orde gevorderd wordt.

Ik acht het van mijnen pligt Uwer Majesteit eerbiedig in overweging te geven om, door de bekrachtiging van het hierbij aangeboden ontwerp van besluit, de goede diensten van den heer HUET, voor de aldoende regeling van de onderwerpelijk gewichtige aangelegenheid, aan het Indisch Bestuur te verzekeren.

De Minister van Kolonien,
(get.) J. J. HASSELMAN.
Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal,
FEITH.

[56. 3.]

KONINKLIJK BESLUIT.

AFSCHRIFT.

12 Maart
1868.
N°. 75.

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Kolonien van den 10den Maart 1868, lit. X², Kabinet:

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het genot van overvoer naar Nederlandsch Indie, met de zoogenaamde overlandpost, door middel van een der booten van de Messageries Impériales, wordt bij deze, op den voor passagiers der eerste klasse gebruikelijken voet, ten laste van het eerste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch Indie, toegekend aan den heer C. D. BUSKEN HUET, te Haarlem, voor zich en zijn gezin.

Onze Minister van Kolonien is belast met de uitvoering dezes, waarvan, tot kennisneming, afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 12den Maart 1868.

(get.) WILLEM.

De Minister van Kolonien,
(get.) J. J. HASSELMAN.

Accordeert met deszelfs origineel,
De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,
(get.) FEITH

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal,
FEITH.

[56. 4.]

VERSLAG DER COMMISSIE belast met het onderzoek van bovengenoemde toekening.

Bij gelegenheid der discussien over het Adres van Antwoord op de Troonrede, werd in de zitting dezer Kamer van den 2den October jl. door den heer LENTING eene interpellatie gericht aan den Minister van Kolonien, betrekkelijk de veelbesproken zaak van den heer BUSKEN HUET, — en door den heer NIERSTRASZ daarbij het verzoek gevoegd om opgave van die personen aan wie ook onder vroegere besturen vrije overtocht naar Indie is ver-

leend, zonder dat zij daarop regt hadden, — en om mededeeling der redenen die daartoe geleid hebben.

De Minister van Kolonien deed daarop de toezegging dat aan de Kamer zouden worden overgelegd de voordragt aan den Koning met het Koninklijk besluit betreffende de zaak van den heer BUSKEN HUET. Hieraan is bij missive van den 16den October jl. gevolg gegeven, en daarbij is tevens voldaan aan het verzoek van den heer NIERSTRASZ, en het daartoe betrekkelijk door de Kamer genomen besluit in de zitting van 7 October jl.

De bedoelde stukken zijn den 3den dezer in handen van de ondergeteekenden gesteld, die thans de eer hebben daaromtrent het volgende te rapporteren.

Uit het door den Minister van Kolonien overgelegd afschrift der door zijn ambtsvoorganger dd. 10 Maart jl. aan den Koning gedane voordragt blijkt dat de Minister HASSELMAN, bezorgd omtrent de strekking en den toenemenden heftigen toon der dagbladpers in Nederlandsch Indie, eene voorloopige gedachtenwisseling met het Indisch Bestuur daaromtrent had geopend, ten gevolge waarvan een lijvige bundel bescheiden van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie was ontvangen, een aantal daartoe betrekkelijke adviezen behelzende, die echter niet de noodige bouwstof leverden tot oplossing der vraag, in hoeverre in Indie vrijheid op het stuk der pers en in het bijzonder der dagbladpers, kan verleend worden, zonder dat het prestige van het Nederlandsch gezag in gevaar wordt gebracht of de Oostersche volken in hunne zeden en gewoonten worden gekrenkt. De Minister HASSELMAN meende dat door het aanstaand vertrek van den heer C. BUSKEN HUET, door hem genoemd »een doorkundig man, met de journalistiek in het algemeen en met die van Nederland in het bijzonder vertrouwd", en die met hem de overtuiging scheen te hebben dat de pers in Indie noodzakelijk op beter terrein moet geleid worden, de gelegenheid geboren werd om aan het Indisch Bestuur de noodige inlichting ten deze te verzekeren. De heer HUET verklaarde zich bereid om, na zich in Indie met de journalistiek van nabij bekend te hebben gemaakt, het Indisch Bestuur van consideratiën en advies te dienen omtrent de maatregelen daar te lande te nemen tot breideling van de uitspattingen der drukpers, zonder de vrijheid om zijne gedachten en gevoelens te uiten en openlijk mede te deelen meer te belemmeren dan tot verzekering der openbare orde gevorderd wordt. De heer HUET verbond daaraan echter de voorwaarden dat aan hem en aan zijn gezin vrije overtocht naar Java zou verleend worden, waartoe dan ook op voordragt van voornoemden Minister door den Koning magtiging werd verleend bij besluit van 12 Maart jl., ook in afschrift aan de Kamer medegeedeeld.

Wat de beantwoording der door den heer Nierstrasz gedane vragen betreft, is uit een onderzoek, waaraan alle met de behandeling van personele zaken bij het Departement van Kolonien belaste ambtenaren zijn betrokken geweest, gebleken, dat er zich in de acht laatste jaren slechts twee gevallen hebben voorgedaan, waarin door het Bestuur hier te lande uit de koloniale geldmiddelen hulp is verleend aan personen die naar Indie wilden vertrekken, en op overtocht voor 's lands rekening geen aanspraak hadden. — terwijl, voor zooveel bij voormeld Departement bekend is, door het Indisch Bestuur gedurende hetzelfde tijdvak slechts eenmaal die gunst is verleend, uitgezonderd zeer enkele gevallen waarin aan hulpeloos achtergelaten zeevarenden, van particuliere schepen afkomstig, bij politie-maatregel, — vrije overtocht is verleend. Een en ander is in de missive van den Minister van Kolonien van 10 October jl. nader omschreven.

Uwe Commissie meent zich, na de mededeeling van het vorenstaande, van een eigen oordeel over deze feiten te moeten onthouden. Alleen neemt zij de vrijheid op te merken, dat in het bovenbedoelde besluit van 12 Maart jl., tot hare bevreesding geen melding is gemaakt van het Koninklijk besluit van 22 Mei 1867, n°. 51 (te vinden in het *Indisch Staatsblad* 1867, n°. 105), behelzende de regelen waarnaar ten laste der begrooting van Nederlandsch Indie vrije overtocht wordt verleend van Nederland naar Indie en omgekeerd; van welke regelen dan toch werd afgeweken bij het besluit van 10 Maart jl. betrekkelijk den heer HUET en zijn gezin. — Dit heeft dan ook aanleiding gegeven tot de bedenking door de Algemeene Rekenkamer gemaakt, en vermeld (onderafdeeling 21) der Memorie van Beantwoording op het Voorloopig Verslag betrekkelijk de Indische begrooting van Nederlandsch Indie voor het dienstjaar 1869.

Onwillekeurig komt hierbij op nieuw de wenschelijkheid voor den geest, eener wettelijke regeling der *finantie* ministeriele verantwoordelijkheid.

Ten slotte heeft uwe Commissie de eer aan de Kamer voor te stellen de door den Minister van Kolonien gedane mededeelingen en overgelegde stukken voor kennisgeving aan te nemen,